

TRŽIŠKI VESTNIK

Leto II.

Tržič, v četrtek 26. marca 1953

Štev. 7

Žene v Lomu so svečano proslavile svoj praznik

V zadnjem času je organizacija AFŽ v Lomu krepko prijela za delo in razgibala ter poživila delo žena v vasi. Redni sestanki in seje odbora kažejo, da je dovolj problemov, ki se jih je treba z vso resnostjo lotiti. Poleg tega pa se je pokazalo tudi, da se v Lomu da nekaj napraviti, čeprav je prevladovalo do nedavnega mnenje, da žena v Lomu ni mogoče razgibati.

Prav proslava Dneva žena je to ponovno potrdila, da temu ni tako. Majhna zasilna dvorana v šoli je bila do zadnjega kotička polna in navzoči so prav z zadovoljstvom sledili sporedu proslave. Svečanost je pričela z uvodno besedo o pomenu praznika upraviteljica tov. Erna Murnikova. Nato je pionirski odred osnovne šole nastopil z mladinsko igrico s petjem »Gorski car«, pri kateri je sodelovalo okrog 30 igralcev — pionirjev. Prizore so posebno poživili posebej za to igrice izdelani kostumi in kulise. Po odigrani igrici je organizacija pogostila žene s prigrizkom, na kar je sledila prijetna zabava.

Naslednjo nedeljo je pionirski odred osnovne šole gostoval z »Gorskim carjem« v Puterhofu, prav tako ob nabito polni dvorani. Gostovanje moramo posebno pohvaliti, ker je to prvo gostovanje naših pionirjev izven domačega kraja, poleg tega pa je igra bila skrbno pripravljena in so se naši najmlajši igralci častno izkazali.

Proslava dneva žena v Puterhofu

Tudi v Puterhofu smo žene proslavile 8. marec, mednarodni praznik žena. Precej so nam pomagale tudi ostale organizacije v Puterhofu.

Proslavo je pričela tov. Heda Dečmanova iz Doline z referatom o pomenu 8. marca. Ljudskošolska mladina iz Doline nam je pod vodstvom učitelja Franceta Dovžana prikazala kratko otroško igrico »Živo darilo«. Sodeloval je tudi moški pevski oktet iz Puterhova, ki se je prav za naš praznik pričel učiti ter nam je pod vodstvom Janeza Primožiča iz Doline zapel štiri pesmi.

Udeležba na proslavi je bila dobra, le obisk žena iz Doline je bil slabši.

Po proslavi je bila v režiji odbora AFŽ v Puterhofu prosta zabava s plesom, ki je pripomogla v lepi meri tudi izboljšati stanje v blagajni naše organizacije.

Popis prebivalstva

Vse prebivalce občine Tržič obveščamo, da je za popis prebivalstva 1., 2. in 3. aprila pri ljudskem odboru mestne občine določena komisija, ki jo sestavljajo:

1. Cerar Lovro, predsednik popisne komisije
2. Roblek Jože, tajnik popisne komisije
3. Jurjevčič Jože, zastopnik obč. odbora Socialistične zveze delovnih ljudi, Tržič
4. Faganelli Milan, predm. učit. na gimnaziji v Tržiču
5. Pavc Franc, učitelj osnovne šole, Tržič
6. Starič Frančiška, učiteljica osnovne šole, Križe
7. Povšnar Angela, učiteljica osnovne šole, Kovor
8. Kobler Milka, upraviteljica osnovne šole, Podljubelj (Sv. Ana)
9. Zelnik Cecilija, upraviteljica osnovne šole, Leše
10. Poženel Elza, učiteljica osnovne šole, Lom.

S člani komisije seznanjamo prebival-

ce zato, da se bodo za vse informacije in navodila glede popisa lahko nanje obračali.

Delo občinske popisne komisije ni lahko in je komisija že v začetku svojega dela in to predvsem pri izbiri popisovalcev naletela na težkoče. Ko je komisija določala popisovalce, se je morala zanje vsekakor obrniti na podjetja, od katerih pa so se nekatera izgovarjala, da jih ne morejo dati na razpolago. Komisija za popis prebivalstva smatra, da za to akcijo noben izgovor ni dovolj tih, ker brez dobrih popisovalcev ter sodelovanja delovnih kolektivov in vsega prebivalstva ne bodo doseženi takšni uspehi popisa, kakršni so zaželeni.

Ves teritorij občine Tržič je za popis prebivalstva razdeljen na 90 popisnih okolišev, za kar bo potrebnih nad 70 popisovalcev, ki so že določeni. Vsak popisovalec bo dobil poleg ostalih navodil tudi skico za svoj popisni okoliš, na kateri so zaznamovane vse hiše (vsi stanovanjski prostori), tako da bo s tem popisovalcem delo čim bolj olajšano.

Mladina se resno pripravlja na mesec mladosti

LMS v Tržiču že dalj časa skrbno vodi priprave, da bi letošnji mesec mladosti kar najbolj uspel. Da bi za ta mesec pripravila čimbolj pester spored prireditev, je povabila k sodelovanju vsa tržiška društva, ki so se njenemu vabilu rada odzvala in ki bodo z vsemi močmi poskrbeli, da bodo prireditve tudi čim kvalitetnejše, saj se zavedajo, da morajo dati mladini kar največ mogoče.

Mesec mladosti se bo pričel na večer pred praznikom OF s telovadno akademijo, ki jo pripravi TVD Partizan. V okvir prireditev tega meseca je vključilo

DPD Svoboda nadalje tudi svojo akademijo na večer pred 1. majem. V prvi polovici meseca se bodo nato zvrstili koncert združenih pevskih zborov vseh šol v občini, štiri predstave »Palčkov«, ki jih uprizori DKUD Nove Pisanice na gimnaziji, predavanje za mladino o izbiri poklica ter tekmovanje za prvenstvo v streljanju z zračno puško, ki ga izvede Strelska družina A. Štefeta — Kostje.

V drugi polovici meseca bodo izvedli svoj program gasilsko društvo, ki bo pripravilo gasilski dan s parado in razvitjem svojega prapora ter po možnosti igro, dalje DPD Svoboda, ki pripravlja koncert, ter taborniška organizacija, ki pripravlja zabavni večer ob tabornem ognju. Na rojstni dan predsednika republike bo šolska mladina iz Tržiča in okolice priredila različne izlete in preživela dan v prebujajoči se naravi. Strelska družina pa bo ta dan pričela s prvenstvenim tekmovanjem v streljanju z bojno puško za prehodni pokal Bombažne predilnice in tkalnice.

Poleg naštetega se bodo v tem mesecu zvrstila še tekmovanja v šahovski igri ter odbojki in nogometu, tako da se bo ta mesec mladina lahko vsestransko izživljala.

Društva in šolska mladina pa bodo sodelovali tudi na okrajnih prireditvah meseca mladosti.

KRONIKA

12.—17. marca so bili v vseh mestnih četrtih in okoliških krajih zbori volivcev

15. marca je v Križah gostoval z vokalnim koncertom zbor »France Prešeren« iz Kranja.

15. marca je bil pod ostenjem Storžiča tradicionalni Kramarjev smuk.

16. marca je bilo v Tržiču — ob 70 letnici Marxove smrti — predavanje o Karlu Marxu in njegovem delu.

21. marca je bila v Cankarjevem domu premiera Gervaisove komedije »Za stanovanje gre«.

Invalidi za razvoj svoje organizacije

V nedeljo, 1. marca so člani Zveze vojaških vojnih invalidov na rednem letnem občnem zboru pregledali svoje delo v lanskem letu, pa tudi svoje bodoče naloge. VII. rednega občnega zbora se je udeležilo veliko število članov in članic, kakor tudi zastopnik mestnega komiteja ZKJ. Povabljeni so bili tudi mestni ljudski odbor občine Tržič, mestni odbor ZB, mestni odbor OF, kakor tudi mestni odbor AFŽ, ki se povabilu niso odzvali, a so se naknadno opravičili, da jim zaradi občnega zbora rezervnih oficirjev ni bilo mogoče poslati svojih zastopnikov na naš občni zbor.

Iz poročil, ki sta jih podala predsednik in sekretar, je bilo razvidno delo KO ZVVI Tržič v preteklem letu. Invalidi Tržiča so brez dvoma zaslužili priznanje za svoje delo, ki so ga opravili v lanskem letu pri organizacijskem delu, svojih naporih za pridobitev pravic svojim članom in v skrbi za sirote padlih borcev NOV.

Po izglasovanju razrešnice staremu odboru so invalidi izvolili predsednika, 9 članov upravnega odbora in tri članski nadzorni odbor. Z odobravanjem so bili ponovno soglasno izvoljeni skoraj vsi dosedanji člani, s čimer jim je dala skupščina priznanje za njihovo dosedanje delo in jim zaupala nadaljnje vodstvo.

Za predsednika je bil izvoljen Vesely Hugo, za sekretarja Florjančič Avgust, za člane upravnega odbora pa švegelj Miha, Mohor Karel, Kalan Peter, Šolar Marija, Globočnik Janez, Uzar Peter in Rovtar Ana. V nadzorni odbor pa so bili izvoljeni Markovič Pavla, Brnič Marija, Kersnik Franc.

Tov. Vesely Hugo, ki je bil kot predsednik OO ZVVI delegat okrajnega odbora na našem občnem zboru, je poročal skupščini o delu plenuma ZVVI v

Ljubljani, pozival članstvo k sodelovanju v športnih in kulturnih organizacijah, tolmačil članstvu pomen novoustanovljene Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije in priporočil novemu odboru partizanske sirote. Pozival je člane, naj novi odbor moralno in materialno podpro ter stavi predloge za delo v bodočnosti.

Skupščina je sklenila, da bodo invalidi posvetili partizanskim sirotam največjo pozornost, skrbeli za njihovo vzgojo in jim materialno pomagali. Razen tega je občni zbor sklenil, da bodo in-

V Tržiču uvajamo moderno razsvetlavo

Zadnja leta pred drugo svetovno vojno so se prvič pojavile v svetu žarnice nove vrste, ki delujejo na temelju fluorescenc in jih zato imenujemo fluorescenčne žarnice. Med vojno, zlasti pa po vojni, se je njihova proizvodnja silno povečala. Tudi njihova uporabnost se je med tem zelo razširila, tako da so danes že vsestransko uporabne. V Tržiču jih je letos začela prva uporabljati v svojih obratnih prostorih Bombažna predilnica in tkalnica. V prvi etapi modernizacije razsvetljave, je opremila novo tkalnico s širokimi stroji, v načrtu pa ima po uvidevnosti direktorja Žitnika in upravnega odbora še nadaljnjo obnovo razsvetljave. Naročilo je fluorescenčne žarnice tudi že podjetje »Preskrba« za svoje lokale. Kot smo izvedeli, se zanje zanima tudi LOMO, da jih uporabi za cestno razsvetlavo.

V čem se nove žarnice razločujejo od navadnih? V navadni žarnici je vdelana kovinska nitka iz težko taljive kovine Wolframa, po kateri teče električni tok, ki nitko tako segreje, da žari. Slaba stran teh žarnic je v tem, da se v njih

validi navezali v bodoče še tesnejše stike z vsemi političnimi in kulturnimi organizacijami v Tržiču. Ugotovil je, da bo morala organizacija prirejati kulturne in zabavne prireditve, da si pridobi sredstva za podporo partizanskih sirot in socialno šibkih članov. Skupščina je izrekla na občnem zboru svojo zahvalo ljudskemu odboru mestne občine Tržič, mestnemu odboru Zveze borcev in Bombažni predilnici in tkalnici v Tržiču, za materialno podporo pri obdaritvi partizanskih sirot, Predilnici pa še posebej za prostor, ki ga invalidom daje na razpolago za njihove sestanke.

le nekaj odstotkov električne energije spremeni v svetlobo, ostala energija pa se v našo škodo spremeni v toploto. Nadalje te žarnice človeka slepe, ker je svetloba na kratki žareči nitki preveč zgoščena, da bi jo oko moglo prenesti. (Vendar ta nedostatek lahko odpravimo, če uporabimo za žarnice motno ali mlečno steklo, ali — še bolj — če obdamo žarnice s kroglo iz takega stekla.

Fluorescenčna žarnica pa je steklena cev, katere premer znaša 5 cm, dolžina pa od četrta do poldruga metra. V cevi sta živo srebro in žlahtni plin argon. Če teče skozi cev električni tok, žare živo-srebrne pare v modri svetlobi. Ta svetlobna energija je v primeri z uporabljenjo električno energijo majhna (komaj 5-odstotna). Del ostale električne energije se spet izgubi v obliki toplote, del izžarevane energije pa so — za naše oko nevidni — ultravijolični žarki. Prav te ultravijolične žarke pa izkoristi fluorescenčna žarnica s tem, da je cev v notranjosti prevlečena z mešanico magnezijevega volframata in cinkovo-beri-

10 Ko nisem bil človek

Tako je napočilo novo leto 1943, leto novih dogodkov, ki so vplivali tudi na taboriščno življenje. Kakor smo v preteklem letu 1942 z nekako nejevoljo čitali in poslušali po zvočniku na zbornem mestu, da so Nemci vrgli nazaj zavezniško divizijo, ki se je poskušala izkrcati pri mestu Dunkerque v severni Franciji, in da so v oktobru zasadili zastavo s kljukastim križem na 5683 m visoki Elbrus na Kavkazu, tako smo se razveselili vesti o izkrcanju zahodnih zaveznikov v severni Afriki. Koncem januarja pa je Völkischer Beobachter na črno obrobjeni naslovni strani objavil, da je Nemcem nad 100.000 mož elitne armade izkrvavelo pred Stalingradom. Takoj smo čutili ponehavanje pretirane strogosti — šikaniranja, vsaj na delavskih blokih.

V taborišče so dnevno prihajali novinci, med njimi tudi precej Slovencev z Gorenjske in Štajerske. Meseca januarja 1943 je prispelo v Dachau tudi več mojih znancev iz Tržiča in okolice. Kot navadno smo na bloku 14 nekega petka zvečer menjavali perilo. Naslednji dan, — bila je sobota — sem zjutraj v sve-

žem perilu opazil uš. Javil sem to sobnemu starešini ter na njegov ukaz moral takoj z vso obleko in posteljno odejo vred v kopalnico, kjer sem vse skupaj oddal v desinsekcijo, sam sem se pa šel tačas kopat pod prhe. Tisti čas sta prišla v kopalnico med drugimi tudi dva Tržičana, mr. Zdenko Lavička in Vili Brezar. Veselo svidenje s prvima domačinoma! Po izmenjanju vprašanj, kako se imajo v starem svetu in kakšno je življenje v taborišču, smo se za nekaj časa ločili. Jaz sem šel s preparjeno obleko in odejo nazaj na blok 14, Brezar in Lavička pa na zamrežen blok za novodošle št. 15, kamor smo se kljub prepovedi hodili vsak dan razgovarjat z novodošlimi znanci. Nekeg. večera sem zamišljen stopal po glavni taboriščni cesti, kar zaslišim, da me nekdo kliče po imenu. Ozrl sem se proti 15. bloku, kjer je stal za mrežo Joža Meglič iz Loma. Intel sem do njega, mu podal skozi mrežo dva prsta, ker mu cele roke nisem mogel podati, ter ga glasno pozdravil:

»Oj, Hvačmanov Joža rdeč kot puran, moško koraka s puško na plan.«

Tako se je namreč glasila 2. kitica šaljive pesmice o lomskih nedeljskih lov-

cih še iz bivše Jugoslavije. Rekel sem mu: »Ti, če boš v Dachau, ne boš dolgo rdeč!« — »Vem, da ne«, mi je odgovoril, »saj mi tu nič ne prija. Pobegniti bi, pa vidim, da od tu ni mogoče!« Naj ne bo odveč, če čitateljem povem, da je ta Joža Meglič pobegnil kot vojak iz Judenburga v tihi Lom, ko se je žalostno končal upor 17. pešpolka v maju 1918. Istega leta je bil pa ob prvratu v Trientu na južnem Tirolskem od Italijanov ujet. Želja po svobodi ga je gnala tako daleč, da je zopet pobegnil iz italijanskega ujetništva dne 6. decembra 1919. V smrtini nevarnosti je čez tirolske hribe gazil po več metrov globokem snegu, dokler ni v Pustriški dolini dosegel avstrijske meje, šel čez Toblach, Lienz in dalje po Koroškem, pregalil 1 m snega na Ljubelju in prišel domov ravno na božični večer 1. 1919.

Na 15. bloku za novodošle se je v mesecu januarju 1. 1943 nabralo precej naših domačinov. Dne 13. I. je prispel v Dachau transport 63 jetnikov iz delavskega taborišča Kraut pri Spittal ob Dravi na Koroškem. S tem transportom so prišli v Dachau menda švab Joža, p. dom. Špič iz Veternega, Peharc Anton in naš godbenik Zupan Ignac, ki

lijevega silikata, ki pod vplivom ultravijoličnih žarkov — fluorescira.

V čem je prednost fluorescenčnih žarnic? Najprej je njena svetloba za naše oko jako ugodna, ker je podobna dnevnimi svetlobi. (Sicer lahko tudi z navadno žarnico proizvajamo dnevno svetlobo, če uporabimo zanjo barvano steklo, toda pri tem izgubimo mnogo svetlobe!) Nadalje ima za naše oči tudi to prednost, da ne slepi, ker je pri njej svetloba razprostrta po vsej površini cevi. Predvsem pa je fluorescenčna žarnica odločno bolj gospodarnostna od navadne, saj oddaja pri isti množini uporabljene električne energije do dvajsetkrat več svetlobe, ali drugače povedano: 10-vatna fluorescenčna žarnica oddaja toliko svetlobe kot 200-vatna žarnica z žakro kovinsko nitko. Končno je bolj gospodarnostna tudi zato, ker je njena življenjska doba daljša. Medtem ko vzdrži navadna žarnica 1000 ur, vzdrži fluorescenčna žarnica 3000 ur.

Od fluorescenčnih žarnic moramo ločiti neonske cevi in cevi, polnjene z drugimi plini, ki se že dalj časa uporabljajo. Le-te ne oddajajo tako močne svetlobe kot fluorescenčne žarnice in jih torej ne uporabljamo za razsvetljavo, temveč predvsem v reklamne namene (napise in podobno. Različni plini dajejo svetlobo različnih barv, neon n. pr. rdečo svetlobo. Tak napis imamo v Trziču že od lanske jeseni: namestila ga je uprava kina na pročelju Cankarjevega doma.

Puterhof se poteguje za napetost 220 voltov

V nedeljo, 15. marca so imeli v Puterhofu zbor volivcev, ki ga je sklical LOMO Trzič.

Zbora se je udeležilo nenavadno mnogo ljudi, ki so po poročilu o družbenem planu in investicijskem programu tudi živo razpravljali o dohodkih in izdatkih LOMO Trzič ter njegovih investicijah.

Med razpravljanjem je nekdo od navzočih predlagal, naj se Puterhof poveže z električnim omrežjem napetosti 220 V,

kar je res že nujno potrebno. Imajo enosmerni 110 vatni tok, ki ga pa gospodinjice za kuhanje ali likanje ne morejo uporabljati, razen če bi si dale svoje električne aparate preurediti, kar pa se tudi ne izplača, ker je tok na razpolago samo čez noč in opoldne eno uro, od 12. do 13. ure. Napeljava bi vsi prebivalci po svojih močeh z veseljem podprli, da bi se jim le želja uresničila.

DIVJAD NAŠE OKOLICE

(Nadaljevanje)

Nekoliko manjši od velikega petelina je mali petelin ali ruševca, ki živi nad gozdno mejo, najraje v ruševju, po katerem je dobil tudi svoje ime. Ruševca poje isti čas kot veliki petelin: v aprilu, maju, juniju. Sneg, ki v tem času pokriva še gosto ruševje, ga prav nič ne moti pri petju. Ta je v nasprotju s skrivnostnim gozdnim trubadurjem pravi veseljak, ki se rad pretepa, predvsem v času rasti, in se klati po gorskih grebenih sem ter tja. Rastišča si izbira najraje na jasad med ruševjem ali pa na gorskih grebenih, kjer ima dober razgled na vse strani. Kot je sorazmerno lahko zalesti velikega petelina, ko poje, tako je ruševca skoro nemogoče. Lovci pravijo, da ima ruševca na vsakem pe-

resu oko. Pač pa je ruševca prav lahko dobiti pred cev, če znaš prav dobro oponašati njegovo pihanje. Lovci cenimo ruševca predvsem zaradi njegovih krivih repnih peres, katere nosimo za klobukom. Lov na ruševca je zelo naporen zaradi višine, snega, mraza ter enakih vremenskih neprilic, ki vladajo takrat v gorah, ter ravno zaradi tega daje veliko večji užitek res pravemu lovcu, ki obvlada vse te ovire in si za plačilo lahko zatakne ruševčeve krivce za klobuk.

Že zdavnaj pred svitom mora biti lovec skrit v bližini ruševčevega rastišča. Po večurni hoji tam prezeba ter čaka, da se oglasi prva belka ali kranjčar, ko završi po zraku. Še glasen udarec peruti in na sneženi jasi stoji kot vklesana črna nerazložna gmota. To so trenutki, ko zapolje po lovcu kri in pozabljeni so v trenutku vsi napor — prečuta noč in mraz. Takrat pa se oglasi mali črni vitez s kratkim odrezanim čuu-šuu, ki se sprva oprezno, pozneje pa vedno pogosteje ponavlja, dokler ne preide petelinovo petje v pravi ples z odskakovanjem in vmesnim gruljenjem. To so nepozabni trenutki za lovca. — S tekmeči se spušča v prave boje, ki

Novi vozni red avtobusa Trzič - Ljubljana

S 16. marcem t. l. je pričela obratovati redna avtobusna proga Trzič —

Ljubljana po novem voznem redu, ki je naslednji:

6.30	7.15	13.30	odh.	Trzič	prih.	12.55	13.55	19.55
7.55	8.30	14.55	prih.	Ljubljana	odh.	11.30	12.30	18.30

Proga obratuje samo ob delavnikih.

S A P LJUBLJANA

je dobil številko 42.186. To se pravi, da je prišlo skozi glavni vhod v dachausko taborišče, kjer je bilo zapisano »Tukaj se zlomi Tvoja volja«, v sedmih mesecih po mojem prihodu že nad 12.000 jetnikov, ki seveda niso vsi ostali v taborišču. Nekaj jih je šlo pozneje kam drugam, nekaj jih je tu ostalo, nekaj pa pomrlo. 10. I. je prišel v taborišče Zupan Franc, p. d. Medved od Sv. Ane, ne spominjam se pa točno, kdaj sva se srečala z Janezom Megličem, p. d. Grabnovim od Sv. Ane.

Dne 21. I. 1943 so pa prišli na 15. blok še Kovorjani in sicer: mojster snadžilnice tovarne »Triglav« Aljančič Ludvik, Gros Joža, p. d. Moker, Dobre Jančko in njegov oče, Aljančič Joža in Košar Joža. Kar nekam laže mi je bilo, ker sem imel dosti znancev, katere sem šel večkrat zvečer po zboru in večerji obiskat k mreži 15. bloka, da smo se kaj po domače pomenili. Vsi so želeli priti čimprej med nas ostale na kak delavski blok, kar se jim je čez nekaj tednov tudi izpolnilo. — Joža Meglič, p. d. Hvačmanov iz Loma je pa ostal na bloku 15. do 12. III. 1943, ko je bil premeščen v Allach, dve postaji od Dachaua proti Münchenu, h gradnji tovarne le-

talskih motorjev. Pravi, da je bil tam skupaj z Lajbaharjem iz Trziča. Čez en mesec je prišel zopet nazaj v Dachau za en teden. Bil je kar dobre volje, živel v prepričanju, da bo premeščen k svoji družini v Burghausen, kamor je bila preseljena. Namesto k ženi in sinovoma so ga pa poslali v Mauthausen, koncentracijsko taborišče v Avstriji. Tisti čas so tam zbirali jetnike za transport na Ljubelj k gradnji predora. Joža se je takoj javil, misleč si: »Samo, da pridem na Ljubelj, potem...« Odklonili so ga ter mu povedali, da bo kmalu končal »pred krvavo steno«, da bo ustreljen.

Seznanil se je s pisarjem iz 20. bloka, bil je Slovenec iz Maribora po imenu Rudi. Joža mu je povedal, kaj ga čaka ter ga prosil za pomoč. Ko so kmalu potem formirali transport za nevarno delo, izkopavanje in odstranjevanje nerazstreljenih in časovnih bomb v Neudorfu pri Dunaju, se je tudi Joža javil. Rudi mu je zabičal strogo tajnost, mu stisnil v roke iglo, sukanec in drugo številko, katero si je hitro skrivaj prišil na bluzo, ter tako z novo številko 30.142 odšel v Neudorf. Po odhodu transporta so pa v Mauthausenu iskali, kje je Josef Meglič, št. 28.803, Block

17. Ker ga tam ni bilo, so sporočili v Neudorf, kjer so ga po imenu klicali v pisarno, ter ugotovili: »Alles stimmt, nur die Nummer nicht (vse se ujema, samo številka ne)«. No, ker je bila številka glavna, ime pa postranska stvar, so ga pustili pri življenju. Ko so Rusi 1. 1945 meseca aprila že prodirali proti Dunaju, so ujetnike gnali nad 200 km peš nazaj v Mauthausen. Kdor je med potjo omagal, je bil na mestu ustreljen. V Mauthausenu se je Joža spoznal tudi s pok. pisateljem Prežihovim Vorancem in tam tudi dočkal osvoboditev v maju 1. 1945. Doživljal je Hvačmanovega Joža sem zato opisal, ker so taki in podobni doživljaji naših ožjih rojakov iz naše občine Trzič, katerih ni malo, člani dolge zgodovinske verige NOB ter da jih rešim pozabljaj.

Dne 21. I. 1943 so nas premestili iz 14. bloka na nasprotno ležeči 16. blok. Jaz sem prišel v 4. sobo, katere starešina — neki Nemeč — nam je izjavil, da bo meseca aprila preteklo že 10 let, odkar so ga kot komunista aretirali in odvedli v taborišče.

(Nadaljevanje sledi.)

pa niso tako nevarni in resni, kot pri velikem petelinu. Ruševčevo petje traja navadno do srede junija, oglašja pa se neredno skoro v vseh letnih časih, zlasti rad ob spremembi vremena.

Naj omenim še najmanjšega predstavnika gozdne kuretine, to je gozdnega jereba, ki je bil svoj čas zelo pogostna perjad naših gozdov. Roparice, zlasti kune in lisice, pa so ga v zadnjih časih močno razredčile. Ljubi globoke, z leščevjem zaraščene doline, kjer je tudi voda, hrani pa se največ z raznovrstnimi gozdnimi jagodami ter popjem leske, jelše, jerebrike, bezga, breze itd. Jereba lovimo v jeseni s klicanjem na posebno piščalko, za kar mora imeti lovec precej prakse, če hoče dobiti jereba pred cev.

Takšna je naša okolica. Ima prekrasne planine, ki žare v zlatu jutranjega in večernega sonca. Nad njimi še kroži kralj planin, planinski orel, ki si ga žele videti tudi po drugih planinskih krajih,

pa ga oči že zdavnaj ne najdejo v sinjih višavah. Po srebrnosivih stenah, na hrbtih katerih so razprostrti pisani vrtovi planinskega cvetja, pa se pasejo tropi gamsov, potomci Zlatoroga. Po snežičih grulijo spomladi krivorepi ruševci, v njih bližini pa se preletavajo in ragljajo snežnobeke belke. Niže v gozdu pa kleplje zaljubljeno pesem divji petelin. Ti zakladi, ki so jih nekoč v času pravljic čuvali gorski duhovi, bele rojenice, škratje, divji mož, so že dolgo pod nadzorstvom lovca.

Živimo v času, ko se ves svet prenavlja in dobiva drugo obliko. Preoblikovalo se bo tudi naše lovstvo in tudi včerašnji lovec. Mi sami pa moramo stremeti za tem, da zavestno izoblikujemo pravega in pravičnega lovca, ki bo vsak čas lahko v ponos našega naroda. Vse to pa bomo dosegli le s strokovnim znanjem in pa z neizprosno utrditvijo lovske discipline!

Gozdarstvo v Švici

(Po predavanju ing. Milklavžiča, ki je v preteklem letu proučeval gozdarske razmere v Švici)

Švica je majhna dežela, približno dvakrat večja kot Slovenija z 41.000 km². Dve tretjini površine zavzemajo Alpe, kjer imamo najvišje vrhove v Evropi, do 4000 m in celo 4600 m visoke. Samo ena tretjina zemlje je gričevnata in tudi rodovitna. Prebivalcev je 4,5 milijonov, od teh je največ Nemcev, potem Francozov in Italijanov ter okoli 50.000 Rotoromanov. Švica je zvezna država, ki je postopoma nastajala od 13. stoletja dalje s priključevanjem kantonov, katerih je danes 25. Vsak kanton je popolnoma samostojen ter se po ureditvi v marsičem razlikuje od sosednjega kantona. Občin je vsega 3000.

Švica je revna na surovinah; nima rudnikov, ne premogovnikov; ima samo majhen rudnik soli. In vendar se je začela razvijati pred 50 leti iz agrarne dežele v industrijsko ter ima danes zaposlenih polovico prebivalcev v industriji, 20% v poljedelstvu in gozdarstvu, ostalo pa v trgovini in turizmu. Čeprav mora ta dežela vse uvažati, ima najbolj razvito industrijo, tako tekstilno, kemično, strojno, električno in posebno urarsko ter je v precizni mehaniki takorekoč brez tekmea. Gozdov poseduje Švica okoli 1 milijon ha, od tega je 880.000 ha produktivnih. Najbolj značilno pa je, da je zgrajenih v te gozdove nad 5000 km cest in poti, medtem ko imajo žičnic vsega 100 km. Država pospešuje s podporami graditev cest, medtem ko za gradnjo žičnic ne prispeva ničesar. Katera država ima zgrajenih toliko gozdnih cest kot Švica? Mislim, da nobena in tudi mi stojimo še na spodnji lestvici, čeprav zaznamujemo od osvoboditve dalje močan skok v gradnji gozdnih cest in potov. Niso pa to primitivne ceste, kajti po njih vozijo kamioni do 25 m dolge hlode, seveda na dveh kamionih. Eden vozi spre-daj, drugi zadaj s postrani obrnjeno kabino, da ima šofer pregled nad cesto. Tudi ceste s predori, kakršna je naša dolinska cesta s predorom pri Dolžanovem mostu, niso redke.

sečnja je prepovedana in tudi čisti smrekovi in borovi gozdovi so izgubili na vrednosti; skušajo jih pretvoriti spet v naravne gozdove s primešanjem drugih iglavcev in listavcev.

Švica je gosto naseljena dežela, na vsak km² pride 114 ljudi. In vendar je 1/4 dežele neproduktivne, to so Alpe in jezera. Klimatične razmere so podobne kot v naši Gorenjski, delno tudi Primorski. Zahodni in južni del Švice ima do 2000 mm letnih padavin, severni pa od 500—700 mm. Gornja gozdna meja sega na zahodnem področju 1600 m, v centralnem področju pa do 2000 m višine. Za Švico so značilni »fen« vetrovi, to so suhi, topli vetrovi, ki utegnejo raztopiti 60 cm debel sneg v 24 urah. Hladen zrak se spušča v nižave, v višinah pa imamo topel zrak, podobno kot v celovski kotlini.

Poglejmo še, katere drevesne vrste najdemo v Švici.

Na jugu uspeva kostanj in puhasti hrast ter mediteranske rastline; v srednjem delu (plato — Mittelland) pa mešane gozdove hrasta in gabra, jesena in javorja, črna jelša in male komplekse rdečega bora; više najdemo bukev do 1000 m nadmorske višine, nad to zono se vrste mešani gozdovi bukve in jelke; v Alpah pa prevladujejo mešani gozdovi, jelka in smreka, više mecesen in cempurin, potem bor in na koncu rušje. V nižavju od 400—600 m naletimo umetne čiste smrekove, delno borove gozdove. Poleg teh 250.000 čistih smrekovih sestojev najdemo tudi srednje in nizke gozdove (panjevci), katere nameravajo v roku 40 let pretvoriti v visoke mešane gozdove. Značilna sta dva vzgojno-gospodarska tipa: to je prebiralni gozd v višavju in enodoben, — enosmeren oplojeni v nižavju. Kakor pri nas je tipična kamena podlaga apnenec in peščenjak. (Nadaljevanje sledi.)

Nedovoljeni poseki — škodljivi za gospodarstvo

Na območju naše občine se čedalje bolj zaostruje vprašanje nedovoljene sečnje gozdne kulture. Kmetje, lastniki gozdov, sekajo v velikih količinah in v večini primerov brez dovoljenja ter tako grobo kršijo veljavna zakonska določila, ki so bila izdana od najvišjih organov državne oblasti.

Iz številnih prijav je razvidno, da se posamezni kmetje nikakor ne zadovolje s posekom manjše količine lesa, temveč znaša kubatura od 10—50 m³, v nekaj primerih pa tudi presega te številke do 100 m³. Vsi kršitelji predpisov, kolikor jih je bilo izsledenih in ovadenih, opravičujejo posek, češ da sekajo zaradi viščenja gozdov, ali pa iščejo izgovor v visokih davkih, in stroških za preživljanje družine in podobno. Številni kršitelji so se izgovarjali tudi na lanskoletni sneg in na državne logarje, ki so jim resnično poseke odkazovali proti predpisom.

Konkreten primer nenačrtne seče vidimo pri posestnici Bodlaj Katarini iz Zvirč, ki je posekala v lastnem gozdu cca 100 m³ raznega lesa brez objektivne potrebe, ker je les prodala KZ v Kranju

in za njega prejela ogromno vsoto denarja. Seveda ta primer ni edinstven, temveč je takšnih in manjših še mnogo, kar kaže dejstvo, da je bilo v tem letu protipravno posekanega že preko 1.000 m³ raznega lesa.

V večini primerov so izgovori kršiteljev neupravičeni, posebno kršiteljev iz Kovorja, Zvirč, Leš in okoliških vasi, kajti njihov glavni vir dohodkov ni trgovina z lesom, kakor v Lomu, Puterhofu, pri Sv. Ani, temveč se le-ti ukvarjajo predvsem s poljedelstvom, s čimer si ustvarjajo dohodke. Skratka, skoraj noben posestnik gozda na tem območju ne seka iz objektivne potrebe, temveč pretežno iz špekulativnih namenov.

Da bi se te kršitve popolnoma zatrla, naj bi se proti prizadetim uvedle najstrožje upravne kazni na eni strani, na drugi strani pa pospešilo izdajanje dovoljenj, kajti kmetje se nad neekspeditivnim izdajanjem dovoljenj upravičeno zgražajo. Kmetje, posestniki gozdov, pa naj se zavedajo, da z nenačrtnim izkoriščanjem gozdov škodujejo sebi in državi.

Debut obiskovalcev dramskega tečaja

Ob akademiji v proslavo dneva žena v Trzinu, o kateri smo na kratko poročali v zadnji številki, se moramo še posebej ustaviti tudi v našem kulturnem obzorniku. Na njej so v odlomkih iz Župančičeve Veronike Deseniške in Čapkovve Matere debutirali tudi nekateri obiskovalci letošnjega dramskega tečaja, v Župančičevem Razgovoru pa se nam je v vlogi deteta prvič predstavila učenka osnovne šole Magda Megličeva.

Iz Veronike Deseniške smo videli dva odlomka, odlomek iz prvega in okrajšano tretje dejanje. Izbira dela je bila za to priložnost problematična. Da bi ga upravičili, bi bila potrebna spremna beseda, ki bi ga utegnila s te ali one strani vključiti v okvir proslave. (Vsekakor pa bi bilo nujno, da bi to in vsa druga izvajana dela kdo od prirediteljev pred izvajanjem napovedal, ker so bila verjetno (večinoma obiskovalcev nepoznana.) Tudi režijsko je bil ta del programa zgrešen. Čim izvajalci na odru gestikulirajo in se gibljejo, ne more izvedba več veljati za recitacijo, temveč je delo že odrski prikaz. V tem primeru pa so sodobna meščanska soba in sodobni kostumi za dramo iz 15. stoletja in za sobi v deseniškem oziroma krškem gradu nedopustni! Podčrtati pa je igralski talent debutantke Slavke Jermanove v vlogi Veronike, ki tekst ne le globoko doživlja, temveč ga tudi z veliko izrazno močjo posreduje poslušalcem! Ostali izvajalci so bili v tej točki šibki; zlasti velja to za Deseničana.

Čapkova Mati je bila režijsko bolj izdelana. Pri njej tudi ni bilo neskladnosti v kostumih in scenarii. Mater je kreirala režiserka in voditeljica tečaja Jelka Žagarjeva, ki je z močno igro oma-

hovala med materinskimi čustvi in domovinsko ljubeznijo do končne zmage domoljuba. Njej ob strani je dobro prestal svoj debut mladi igralec Zavrli kot njen sin. Motile so le geste, ki so bile — kaj vem, ali zaradi zadrege ali zaradi dolge postave — malce nerodne.

Najmočnejši vtis pa je ta večer napravila Magda Megličeva v vlogi deteta v Župančičevem Razgovoru. Njen izraz (izraz desetletne deklice!) ni bil morda izbrušeno narejen, skrbno naučen, kot

jih navadno srečujemo pri tovrstnih nastopih, temveč tako pristen, kot ga zlepa ne zmore niti odrasel igralec. Te mlade sile v njej bo treba vsekakor pravilno negovati in jih usmerjati in vzgojili bomo za naš oder sčasoma igralco z izrednimi sposobnostmi.

Otroški igrice, ki sta sledili, nista ne vsebinsko, ne po umetniški veljavi spadali v okvir tega večera. Vsebinsko sta več ali manj zgolj izraz otroških čustev do matere, režijsko pa sta bili izvedeni pač kot — otroški igrice brez posebne umetniške ambicije.

Vokalni koncert v Križah

Komaj 14 dni po koncertu pevskega zbora Glasbene Matice iz Ljubljane so v nedeljo, 15. t. m. imeli Križani priložnost poslušati ženski pevski zbor Franceta Prešerna iz Kranja. Deloma, ker je lepa nedelja zvalila vaščane na sonce, deloma pa, ker je bil to že drugi koncert v štirinajstih dneh in tokrat samo koncert ženskega zbora, ni čudno, če je bila dvorana Zadružnega doma skoro prazna. Ženski pevski zbor, ki je nastopil v Križah, je bil svoje čase najboljši tovrstni pevski zbor v Sloveniji. Na nedeljskem koncertu je bil zbor nekoliko okrnjen. Vsega je nastopilo le 29 pevk, kar se je poznalo predvsem pri zahtevnejših Simonitijevih pesmih, dočim v nekaterih ostalih pesmih nista prišla do zadostnega izraza II. sopran in I. alt, torej oba srednja glasova.

Sporod sam je moral biti tik pred koncertom prirejen številu poslušalcev in so odpadle nekatere težje umetne pesmi.

Zato pa so bile ostale, ki jih je zbor zapel z velikim znanjem in občuteno, poslušalcem blizu tako po njih vsebini, kot po glasbeni formi. Ne predolge in ne prezahtevne, so nudile pevkam dovolj možnosti, da so lahko pokazale svojo precejšnjo glasbeno kulturo. Solistki, sopranistki Marti se odločno pozna solidna šola pevske pedagoginje Vere Majdičeve, dočim je bila altistka slabša. Motil je pri njej nekoliko cerkveni način prednašanja, ki ga je bilo tu in tam zaslediti tudi med ostalimi pevkami. Vsekakor pa je kvaliteta tega ženskega zbora odlična, tako da se z zahtevnejšim programom in ob polni zasedbi gotovo lahko bori za najodličnejše mesto v lestvici naših ženskih zborov. Zbor z mnogo umetniškega čuta vodi zborovodja Peter Ljupar. Koncert, ki je sicer trajal samo pičlo urico, je bil prijetno doživljeno. Žal bi mi bilo, če ga ne bi slišal.

efde

Naši kraji v slovenski književnosti

Janez Jalen:

OVČAR MARKO

Koče na Jezercih so bile kakor oropane. Mleko in maslo in sir so odnesli v dolino, sklede in lonce, golide in škafe pa na Zelenico. Jutri na vse zgodaj odženeta črednik in tretjinek krave na Zelenico; za njimi se bodo pa pokorile planšarice s prašiči; popoldne se vrnejo po posteljnino in že naprej jih bo skrbelo, kako čez šest tednov zopet urediti zanemarjene koče, v katerih bodo ostali samo dedci, ovčarji. Ne vsi, Marko se preseli na Sijo; in Jok premišlja, kako bi tudi on svoj trop stisnil v Podlipnikov ogradi in sebe v tesno kočo.

In ko se murava obraste, bosta prizvonila na Jezerca Tomaž in Žorga s konji in voli.

Za slovo so se zbrali pri Mici v rodinski koči. Prav vsi. Tudi Marko in Tevž; s sovraštvom v srcu po starih pastirskih navadah ne smeta narazen: »Marko kaže dobro voljo, Tevž pa — ? No, drugače govori, kakor misli.«

Živina dolgo ni hotela poleči, kakor bi se veselila odhoda v višave. V frati je zalajal srnjak.

»Kako se dere. Dežju se bo napravilo.«
»V burjah je hudo na Zelenici.«

Oglasila se je Mica: »V burjah je povsod hudo, v soncu pa nobena planina ni tako lepa, kakor Zelenica.«

»In dobra, dobra.« Izpregovoril je črednik Lukež: »Bolje je za kravo, če ima na Zelenici od prsti grd gobec, kakor če doma stoji pri polnih jaslih.«

»Še ne veste, kaj je Zelenica«, je spregovoril Jok.

»Kaj? Kaj? Povej! Kaj?«

»Tujec je prišel čez Zelenico, učen človek je bil, in je rekel, da je na Zelenici večasih kamen, s katerim pastir zavrne kravo, več vreden kakor krava.«

»Prav je imel. Zlata ruda je na Zelenici.«

»Za zlato rudo ne vem, Morebiti. Je pa na Zelenici nekje zakopana zlata veriga. Kakšno bogastvo je pod njo, pa nihče ne ve in najbrž nikoli nihče ne bo zvedel.«

Živina zunaj se je umirila. Spokojno so prizvonkljavale črede s pločevinastimi zvonci Joku, kompostelskemu romarju, ki je pripovedoval pastirjem in planšaricam povest o zlati verigi:

»Gervaz in Protaz sta bila dvojčka, tako drug drugemu podobna, da ju niso ločili. V trdem sta zrastle, siromašno

živela. En sam lonec sta premogla, v katerem sta kuhala, kadar sta kaj imela.

Spala sta v plevniku pri Jurju na Rodinah, oba na enem otepu slame, odeta s starim kožuhom.

Nabirala sta rože in gorski mah in tako sta se rada imela, da nista mogla drug brez drugega prestati.

Kresno noč se je sanjalo Gervazu: Ko boš jutri na Zelenici brskal med ruševjem za mahom, boš naletel na zarjavel kavelj verige; potegni zanj in koplji tam tri pedi globoko, pa se vama bo z bratom dobro godilo. Ne smeš mu pa prej povedati.

Do pičice tako se je sanjalo Protazu.

Trdno prepričana, da se sanje uresničijo, sta naslednji dan nabirala mah, komaj par grmov narazen, ter se veselo pogovarjala. Vsak zase je bil presrečen z mislijo, kako bo vzradostil brata.

Naenkrat je utihnil Protaz.

Prav takrat je obmolnil Gervaz.

Protaz je naletel na zarjavel kavelj verige, o katerem je sanjal, potegnil zanj, z vso močjo se je moral upreti, in je izvlekel zlato verigo, tako debelo, kakor je najtežji zavirnik. Grofijo bi bil lahko kupil samo s tistim zlatom, ki ga je že držal v rokah. Kaj bogatije pa je bilo skrite še tri pedi pod rušo.

Kulturno življenje v Puterhofu

Po lanskoletnem mrtvilu se je Puterhof zadnjo zimo vendar malo razgibal.

Za Novo leto smo gledali na odru »Veleturista«, ki ga je režiral Primožič iz Doline. Burko so dvakrat ponovili, enkrat v Puterhofu in enkrat v Podljublju pri Sv. Ani. Z vajami so delavci sindikalne podružnice »Puterhof« začeli na lastno pobudo. O pustu je ista igral-ska skupina uprizorila »Leseno peč«. V načrtu je imela še nekaj ponovitev, ki jih zaradi raznih zadržkov ni mogla izvesti. Želja vseh domačinov je, da hvale vredna pridnost in vnema izza zadnjega časa ne popusti.

Na večer pred dnevom žena smo gledali uspelo otroško igrice »Čudovito darilo«, ki jo je zaigrala mladina iz Doline četudi ne preveč uglajeno in sproščeno, vendar lepo. Posebno pa so ta večer užgale pesmi moškega pevskega zbora tukajšnjega sindikata, ki je navdušenim ljudem moral pesmi celo ponavljati. Zborovodja Primožič vodi zbor z dokajšnjo vneemo.

V nedeljo, 15. marca pa smo imeli v gostih lomske pionirje z res dobro zaigranim »Gorskim carjem«. Posebno scena v tretjem dejanju je bila res umetniško pripravljena in bi vzbudila občudovanje tudi razvajenega gledalca.

Poglavje zase je discipliniranost gledalcev. Vprašamo, ali res ni mogoče preprečiti kajenja v dvorani vsaj pred in med prireditvijo. Kajenje ovira igralce pri petju in govorjenju, drugič pa se v zadimljeni dvorani od zadaj slabo vidi na oder, ne glede na to, da je zrak v polni dvorani že tako slab. Tudi zatemnitev dvorane je pomankljiva.

Ker imamo vsega le malo prireditev, bi bilo prav, da bi nas obiskoval potujoči kino, kar bi vsi do zadnjega pozdravili. Prišel naj bi do nas vsaj vsak mesec enkrat.

Tudi tržiški igralci bi bili zaželeni, katerih še ni bilo k nam, če izvzamemo gostovanje delavcev tovarne »Triglav«. Ali je res tudi tu prva stvar dobiček?

Tudi v Lešah smo napredovali

Ker se le redkokdaj omenja delo in življenje mladine na vasi, je prav, da tudi mi malo opišemo, kaj smo tekom zime napravili. To hočemo povedati tudi v odgovor tistim, ki mislijo in govorijo, da nobena stvar mladini ne gre, če ni starejših, ki bi vodili.

Opisali bomo delo našega kulturno-umetniškega društva, ki je bilo ustanovljeno pred petimi meseci. Čeprav je glas nekaterih starejših z vsemi silami nasprotoval ustanovitvi društva, je bila mladina tista, ki se je vztrajno borila s starimi pogledi na kulturo-prosvetno dejavnost in kmalu dokazala, kaj zmore

mladi rod. Od vpisanih 50 članov društva je 45 mladincev in mladink. Že to nam pove, da bi po vsej pravici lahko svoje društvo imenovali — mladinsko. Sicer pa ni važno ime, ampak delo. Ko je bil izvoljen upravni odbor, se je navdušeno lotil urejati dvorano in jo za prvo pionirsko proslavo tudi odprl. Mnogi so začudeni ogledovali okrog sebe in komaj verjeli, da je vse to mogoče. S tem se je črno gledanje poleglo, a mladina je z delom nadaljevala. Pri tem so pomagale tudi tovarne s finančnimi sredstvi.

Od svojega obstoja do danes je dru-

Da bi bil takoj poklical Gervaza Protaz!

Prav toliko vredno zlato verigo je izpulil izpod ruševja Gervaz, zato je obmolknil, in izkopal bi bil isto bogastvo kakor brat.

Da bi bil takoj poklical Protaza Gervaz!

Pa sta oba razmišljala:

Če pokličem brata, mu moram odstopiti natančno polovico, rajši več. Če ne, bo upravičeno rekel, da sem grd. Tudi jaz bi. Dvojčka sva.«

In sta oba varno skrila pod mah in kamenje že najdeno zlato verigo, zaznamovala natančno kraj, si ogledala okoličico ter sklenila Gervaz in Protaz:

»Jutri se vrnem, odkopljem zaklad, bom dal bratu, da bo imel za vedno dovolj, sam pa bom velik gospod.«

Nič več nista spala na istem otepu pod istim kožuhom, nič več nista jedla iz enega lonca. Leto in dan sta iskala in pretaknila vso Zelenico, pa ne Protaz in ne Gervaz ni mogel več najti tistega ruševnega grma, pod katerega je pred bratom skrnil že najdeno zlato verigo. Ne Gervaz in ne Protaz.

Odšla sta v svet, vsak na svojo stran. Nič več se nista videla in obema se je do smrti hudo godilo.

Zlata veriga pa je še dandanes zakopana na Zelenici.«

Jok je utihnil, molčali so tudi drugi. Na ognjišču je prasketal ogenj. Tik za kočjo je zalajal srnjak, tako hropeče, da so se vsi zdrznili. Po stajah so se mu oglasili psi. Manica je zbežala k Marku in se tesno stisnila k bratu. Srnjak se je splašil in oddirjal v skokih.

Drugo jutro so odgnali krave na Zelenico, Marko pa svoj trop za Šijo.

Na Jezercih je postalo pusto in dolgočasno.

(Odlomek iz 8. pogl.)

Ljudska:

OČKU NA KOLENU

Dirja, dirja konja!

Tja do Kranja po kostanja,
še v Tržič po mešič
in v Loko po moko.

Dirja, dirja konja!

Do Ljubljane sred poljane

kupit hlačke in igračke.

Dirja, dirja spet nazaj!

Nič ne prosim, tovor nosim,
vrata mi odprite na stežaj!

štvo uprizorilo tri igre. Vse so bile zelo dobro obiskane, tako da je vstopnic še zmanjkalo. Jurčičevo dramo »Tihotapec« so igrali razen enega sami mladi igralci in med njimi več kot polovico takih, ki so bili prvič na odru. Uspeh je bil kljub temu dosežen, ker so vsi pokazali dobro voljo in resnost. Da je bil dramatski odsek najbolj aktiven, gre zasluga šolski upraviteljici, ki je režirala igre in pripravila oder, poleg tega pa tudi sama v eni izmed vlog nastopila. Seveda je vaški oder primitiven in od igralca ne moremo zahtevati takšne umetniške dovršenosti kakor v mestih. Kljub temu pa smemo trditi, da bo od teh mladih nekaj prav dobrih igralcev. Marsikateri pa še ni prišel do veljave, zato mislimo, da ima naše društvo široke možnosti razvoja in napredka.

Nekaj novega za vaščane so vpeljali fantje, ki so prišli iz JLA in organizirali šahovski odsek. Žal je s svojimi delovanjem prenehal. Prav tako smo imeli vsako sredo zvečer bralni krožek, ki je pritegnil lepo število čitateljev knjig.

Društvo je imelo že tri gostovanja. S peštrim programom je oddelek garnizije JLA iz Križev izvedel zabavni večer. KUD iz Kovorja je priredil igrice z narodnimi plesi ter pokazal, da je nekoliko pred nami. Zadnji gost v tej sezoni pa je bil mladinski aktiv z Brezic, ki je uprizoril »Maturu«. To sodelovanje bomo še nadalje razvijali in tudi mi vračali obiske.

Naša mladina ima v okviru društva še velike načrte, zato bi želeli, da si v tem letu dvorano dokončamo in dokončno uredimo. Zato mislimo, da ne bomo naleteli na gluha ušesa, ko po sklepu množičnega sestanka zbiramo krajevni samoprispevek in naprosmo vse, da bi opravili po nekaj ur prostovoljnega dela z vožnjo materiala ali z ročnim delom. Lep zgled so dali člani društva, ki so se na sestanku obvezali, da bodo opravili po 40 in še več ur tekom leta.

V tem mesecu bomo organizirali vzgojna predavanja, ki jih bodo imeli profesorji iz Tržiča. Za temi pa še predavanja o sadjarstvu, ki so izredne važnosti za naše kraje. Še in še imamo načrtov, vendar bomo o njih spregovorili, ko bodo uresničeni.

ALI VEŠ ...

... da izhaja beseda komunalen iz latinske besede communis (skupen) in pomeni skupnost, občino zadevajoč;

... da izhaja beseda krematorij iz latinske besede cremo (sežgem) in pomeni napravo za sežiganje mrličev;

... da izhaja beseda transformator iz latinske transformare (preoblikovati) in pomeni v elektrotehniko napravo, ki preoblikuje električni tok nizke napetosti ter velike jakosti v tok visoke napetosti ter majhne jakosti — in narobe;

... da imamo besedo drama iz grščine, kjer pomeni najprej delo, dejanje, potem pa tudi igrokaz, igro;

... da smo besedo torek dobili iz ruščine, kjer pomeni vtoroj drugi, in da torej torek ni nič drugega kot drugi dan v tednu, podobno kot je četrtek četrtri, petek pa peti dan?

ŠPORTNE VESTI

Uspehi naših smučarjev v Avstriji

Kakor smo že poročali, je skupina tržiških smučarjev pod vodstvom Janeza Kalíšnika pretekli teden gostovala v Seefeldu v Avstriji. Sedaj, ko so se smučarji vrnili, lahko podamo nekaj poročil o tekmovaljih. Prepričani smo, da razvoj smučanja in uspehi naših smučarjev zanimajo vso tržiško javnost. Saj je smučanje, lahko rečemo, najbolj razvita športna panoga v Trziču, ki tudi v kvaliteti največ pomeni.

Skupina, ki so jo sestavljali Janez Štefe, Slavko Lukanc, Jože Krmelj in brata Peter in Zdravko Križaj, vsi člani SŠD Ljubelj v Trziču in ki sta ji bila s strani Smučarske zveze dodeljena, še Tine Mulej, pravzaprav tudi Tržičan, in Marijan Stare z Jesenic, se je udeležila tekem v veleslalomu in slalomu v Seefeldu na Tirolskem. Seefeld je znano zimsko-športno središče v Avstriji, kjer je doma večletni svetovni prvak in svetovno znani trener smučanja Toni Seelos, ki je letošnja tekmovalja vodil. Seelos je pravzaprav tudi iniciator vsega razvoja Seefeldu kot turističnega kraja in njegovo ime privlači vsako leto v Seefeld številne goste iz vsega sveta. To poudarjamo zaradi primerjave s Tržičem, ki ima v svoji sredi več znanih smučarjev, kar pa doslej nismo v dovoljni meri izkoristili v prid razvoja tujkega prometa. Tudi Seefeld pred leti ni pomenil dosti. To je bila majhna vasica ob vznožju krasnih smučarskih terenov, ime Seelos in smučarske narave z žičnicami pa so ta kraj spremenile v svetovno znano smučarsko letovišče, ki ima v času smučarske sezone stalno preko 5.000 gostov. Tržičani, premislimo malo o tem in ugotovili bomo, da se kaj podobnega da tudi pri nas napraviti!

Povrnimo se sedaj k našim smučarjem in njihovim uspehom na tem tekmovalju. Na startu so bili zbrani vsi smučarski kanoni razen švicarjev. Naši tekmovalci, ki nimajo možnosti treninga z žičnicami in tudi ne take opreme kot ostali, so se znašli pred teko nalogo. Vendar lahko ugotovimo, da uživa naš Janez Štefe spoštovanje povsod, kajti sodniški zbor mu je brez obotavljanja pri žrebanju startnih števil priznal prvi razred in je na ta način vozil med svetovno elito. Najprej so tekmovali v veleslalomu. Proga je bila dolga 1600 m in je imela 450 m višinske razlike. Seelos je na tem terenu postavil 37 vrat. Snežne razmere so bile odlične in tudi vreme je bilo tekmovalju naklonjeno. Najprej so tekmovali ženske. Vozile so isto progo kot moški in pri opazovanju njihove voznje smo lahko sklepali, da bodo moški težko opravili z njimi. Vozile so drzno in precizno in skoraj smo mislili, da jim naši fantje ne bodo kos. Zmagala je Avstrijka Mahringer pred drugimi Avstrijkami, Nemkami in Francozinkami. Nato so pričeli moški. Kot prvi je vozil Avstrijec Molterer, današnji najboljši avstrijski tekmovallec in dosegel odličen čas, katerega dolgo ni mogel nihče izboljšati. Približal se mu je le naš »Zavrotar«, ki je s svojo voznjo navdušil številne gledalce in dosegel zaslužen aplavz. Napovedovalec je po zvočnikih objavil, da je Štefe do takrat na drugem mestu, vendar so vozili za njim še znani tekmovalci. Najprej ga je premagal Avstrijec Senger, ki je dosegel najboljši čas dneva in nato še neki Avstrijec in dva Francoza. Zasedel je tako med svetovno elito šesto mesto, pri čemer pa je premagal olimpijskega zmagovalca Francoza Orreilleja in mnogo najboljših smučarjev. Tudi Tine Mulej je vozil odlično, vendar je tik pred ciljem nesrečno padel in zasedel šele 21. mesto. Ostali naši tekmovalci so vozili prav dobro, doživljali pa so večinoma svoj

inozemski krst in se niso mogli uveljaviti na vidnejša mesta. V splošnem pa smo lahko zadovoljni, saj je razlika med našim najslabšim tekmovalcem in zmagovalcem znašala le pičlih 18 sekund. Po drugi strani pa je zopet treba ugotoviti, da sta dosegla boljši čas od zmagovalke pri ženskah le Štefe in Mulej.

Naslednji dan so se vršila tekmovalja v slalomu. Proga je postavil zopet Toni Seelos in sicer za vsak tek posebej. Pri slalomu je imel naš Janez malo smole, kajti v prvem teku je bil peti, v drugem pa je hotel svoj rezultat še popraviti in je zato malo več riskiral, kar pa je povzročilo padec in s tem izgubo boljšega mesta. Najbolje se je odrezal Tine Mulej, ki je zasedel 10. mesto z istim časom kot Molterer, Slavko Lukanc je bil 27. in Janez Štefe 29. Ostali so vozili samo prvi tek in ker se niso plasirali izpod tridesetega mesta, niso bili pripuščeni v drugi tek. Odlično je vozil Jože Krmelj, ki pa je tik pred ciljem nesrečno padel in »sfrčal« mimo več vrat ter je moral zaradi tega odstopiti. Tudi ostali so vozili dobro, imeli pa so zaradi visokih startnih števil že slabo in razrito progo in niso mogli pokazati vsega, kar znajo.

Končno bi mogli ugotoviti naslednje. Naši tekmovalci skoraj ne zaostajajo za ostalimi, očitvidno pa nimajo za seboj toliko treninga kot na primer Avstrijci. To je tudi povsem logično, kajti kolikor lahko naš smučar brez vzpenjač prevozi v enem tednu, toliko prevozijo Avstrijci, Francozi, švicarji ali Italijani v enem dnevu. Če

Tradicionalni Kramarjev smuk pod ostenjem Storžiča

Planinsko društvo v Trziču prireja vsako leto v spomin padlega aktivista iz časov narodnoosvobodilne borbe Kramarjevega Roka spominski smuk pod ostenjem Storžiča, kjer se je imenovani rad mudil kot navdušen planinec in alpinist. Rok se je rodil 16. 8. 1919 v Trziču, po poklicu je bil modeler v bivši tovarni Peko, padel pa je 9. 1. 1945 pod Zrimškom poleg Robeža v Lomu. Tam mu je Zveza borcev postavila tudi spominsko ploščo. Leta 1937 je bil tudi med tovariši planinci, ki jil je zasul usodni plaz, ter sodeloval pri reševanju.

Na smuk vedno vabimo planince in alpiniste sosednjih društev, letos pa je bila udeležba slaba, ker je prireditve padla v čas, ko so tudi druga društva imela svoje prireditve. Prijavilo se je 24 tekmovalcev, od katerih jih je na cilj prispelo 19. Rezultati so bili sledeči:

1. Slapar Danči, PD Tržič, 1,55,8; 2. Švab Vinko, AO Tržič I., 2,07,8; 3. Polajnar

GORSKA REŠEVALNA SLUŽBA NESEBNO NA DELU

Skupina dijakov smučarjev iz Trziča se je pod vodstvom tov. M. Potočnika podala na smučarski izlet preko Vršiča in Slemena v Planico, da si ogleda smučarske skoke. A nesreča ne počiva. Stanko, sicer dober smučar, je tako nesrečno padel, da si je nalomil kost v gležnju. Kaj sedaj?

Na srečo so prišli na večer v Erjavčevo kočo znani jeseniški reševalci Koblar, Medja, Gandi in še drugi. Ti so se brez oklevanja odrekli svoji nameravami turi na Jalovec, naložili poškodovanega fanta na reševalni čoln in ga v eni uri spravili do Mihovega doma, od koder so nadaljevali reševanje dijakovi sami s svojim vdjem do Erike. Tam jih je že čakal rešilni avto

gledamo stvari s tega stališča, se moramo pravzaprav čuditi, kako je mogoče, da naši smučarji sploh lahko dosega uspehe. Prepričani smo, da bi v primeru, če bi imeli iste možnosti, kot jih imajo drugi, dosegli še mnogo več. Zato smo lahko na uspehe naših smučarjev ponosni vsi Tržičani, zavdati pa se moramo, da je dolžnost nas vseh, da jih v vsakem oziru podpiramo.

*

USPEHI NAŠIH SMUČARJEV NA LIPANCI

V nedeljo, 15. marca je bilo tekmovalje v veleslalomu za prehodna pokala Dularja in Rusa. Kljub temu, da je bila ekipa SŠD Ljubelja močno oslABLJENA, saj sta manjkala Štefe in Slavko Lukanc, ki sta bila na tekmovalju v Avstriji, je naša ekipa v postavi Jože Krmelj, Zdravko Križaj in Janez Perko dosegla popoln uspeh, saj je prinesla v Tržič zopet letos oba pokala.

Proga je bila srednje težka, dolga 2000 m z višinsko razliko 400 m. Tehnični rezultati so bili naslednji:

1. Jože Krmelj 2,14,2; 2. Zdravko Križaj 2,14,3; 3. Ciril Praček (Gregorčič) 2,15,2; 4. Bogataj (Enotnost) 2,16,3; 5. Kunšič (Gregorčič) 2,17.

NESREČA JOŽETA KRMELJA

Po tekmovalju je imel tov. Jože Krmelj smolo. Ko se je izognil neizvežbanemu smučarju, se je sam zaletel v štor, ki ga je vrgel po tleh. Vstati pa ni mogel več. Zlomil si je nogo v gležnju. To je že tretji tekmovallec smučar I. ekipe SŠD Ljubelja, ki se je letošnjo zimo poškodoval.

Lojze, PD Tržič, 2,08,0; 4. Primožič Franc, AO Tržič III., 2,11,2; 5. Kavtar Jože, PD Tržič, 2,14,6; 6. Benedičič Janče, PD Tržič, 2,19,0; 7. Ahačič Janez, PD Tržič, 2,24,0; 8. Šarf Ludvik, AO Litostroj, 2,27,4; 9. Padel Franc, PD Tržič, 2,35,6; 10. Salberger Marijan, AO Tržič I., 2,39,2; 11. Radon Juri, AO Tržič I., 2,41,4; 12. Kuhar Nace, AO Tržič II., 2,43,0; 13. Marijan Perko, AO Tržič III., 2,48,0; 14. Pernuš Vladimir, PD Tržič, 3,04,5; 15. Lavsegar Jože, PD Tržič, 3,06,0; 16. Januš Jože, AO Tržič I., 3,51,8; 17. Križaj Peter, PD Tržič, 4,01,0; 18. Štamcar Lojze, AO Tržič III., 4,37,1; 19. Križnar Milan, AO Tržič III., 6,53,5.

Prvi trije so dobili lične plakete. Ekipa švab Vinko, Salberger Marijan in Radon Juri s časom 7,28,4 pa si je priborila prehodni pokal. Tekmovalna proga je potekala od bivakove grape do pod stare koč. Organizacija je potekala v redu.

z Jesenic, ki je prispel na telefonični poziv z Vršiča. Tako je bil fant po zaslugi gorskih reševalcev v dveh urah in pol z Vršiča na Jesenicah.

PLANINCI OB ČOPOVI 60-LETNICI

V teh dneh obhaja svoj 60. rojstni dan starosta slovenskih alpinistov, povsod znani Čopov Joža z Jesenic. Ta njegov lepi jubilej smo planinci in alpinisti proslavili v nedeljo, dne 22. marca v Vratih pod Triglavsko steno in mu poklonili s svojimi posvetili krasen album. Tudi Tržičani smo pri tem sodelovali, saj je Joža naš stari prijatelj. Želimo mu še mnogo, mnogo sončnih dni v gorah, katerih stene je tolikokrat božala njegova raskava dlan. Njegovo ime je napisano med najbolj znanimi evropskimi alpinisti.

Vtisi planinca - veterana s Kriške gore

(Jos. Wester, Planinski vestnik 1940, štev. 5)

Malokateri gorski hrbet se tako zastavno odraža kot nekak branik, postavljen pred višjo planinsko rajdo, kakor strma Kriška gora, ki jo Tržičani zovejo Kukovnico, južna pregrada dolgohrbte, golorebrne Košute. A kljub svoji izzivalni obliki je planinskim izletnikom malo znana in še manj posečana, dasi bi jih moral zanimati njen kakih pet kilometrov dolgi hrbet, ki se iznad Tržiča vleče v vzhodni smeri proti Storžiču, od katerega ga loči dokaj globoka zarezava Velike ali Poveljske poljane. Že ko nam z Ljubljanskega grada uhaja pogled preko dvovrhe Šmarne gore proti Karavankam, nam mahne v oči prilično visok stog, Tolsti vrh (1714 m), ki je najvišja vzpetina v tej skupini. V vsej obsežnosti pa se kaže potniku njeno pobočje, ko se vozi po Sorškem polju, in še bolj, ko se s tržiške proge ozira proti strmemu zaslonu, ki zastira pogled na višji gorski svet v ozadju.

Že večkrat me je bilo prevzelo, da bi si izpolnil to vrzel planinskega poznavanja. Saj sem bil že večkrat v sosesčini: na Kofcah, Košuti in Storžiču, na tem zadnjikrat l. 1934 v družbi dveh ljubih planinskih sotrudnikov, Jos. Jakopiča in Fr. Zajca; oba sta medtem že dala večno slovo našemu planinskemu svetu, ki sta ga iskreno ljubila vsak po svojem značaju in zanimanju. V živem spominu mi je, kako smo takrat v trajnem nalivu, do kože premočeni, dospeli z Bašeljskega sedla v preddvorsko gostilno, zlovoljni, da Storžič nima planinskega zavetišča. In najbrž ga še tudi v bližnji bodočnosti ne dobi, odkar je Kranjska podružnica SPD opustila smotrni načrt svojega nekdanjega načelnika, sedaj tudi že pokojnega prijatelja mr. Franceljna šavnika. Pač pa je podjeten Tržičan pred nekaj leti zgradil na severni strani Storžiča planinsko postojanko v Jesenju, ki pa jo je 1938. leta uničil zlodejski ogenj. Sedaj ima ta gorski okoliš na svoji najnižji usedi, na Veliki poljani, edino prikladno gostišče (1477 metrov), kjer dobi turist varno zavetje in potrebno okrepčilo.

Poletne ture sezone 1939 na višji planinski svet so bile opravljene. Svoj prvi jesenski izlet sem namenil Kriški gori; toda v kateri smeri naj jo zavzamem, to je bilo vprašanje: iz Tržiča od zapadne ali z Gohnika z južne ali z Velike poljane z vzhodne strani? Smer z Gohnika preko Gozda, kjer ima sedaj Tržiška podružnica svojo postojanko v kmetski domačiji, mi vnaprej ni ugajala; saj bi bila hoja po strmih rebreh le preveč enolična in utrudljiva. Ker pa se mi je zdel Tržič v tem letnem času ugodnejši za cilj kakor za izhodišče, sva

se s tovarišem Tončem namenila, da nastopiva svojo turo iz Preddvora, tem bolj, ker je avtobus na progi Kranj—Jezersko vozil prav tisto nedeljo (9. septembra 1939) zadnjikrat dopoldne.

Kar poletenski sva si oprtita svoj pratež — saj ga je bilo za enodnevno turo le malo treba —, ko sva na avtomobilski postaji goloroka in razoglava vzela pot pod noge. Čudno me je dirnilo, ko mi v znani preddvorski gostilni niso mogli nič povedati, je-li koča na Poveljski poljani še oskrbovana; saj še vedeli niso, da sploh obstoji. Seveda, zložni preddvorski letoviščarji ne silijo visoko v gore. Menda menijo, da sta jim Storžič in njega soseda Zaplata s Hudičevim borštom le zato tukaj, da jih ščitata pred severnimi vetrovi, ne pa da bi jih nase mikala.

(Nadaljevanje sledi.)

Gibanje prebivalstva

Rojeni v času od 5. do 20. marca 1953: Grašič Milenka, Senično; Valjavec Branimir, Sv. Ana; Košnjek Matilda, Sebenje; Intihar Stanišlav, Tržič; Bačnik Majda, Tržič.

Umrli v času od 5. do 20. marca 1953: Meglič Marija, gospodinja, Sv. Ana, 63 let; Slapar Frančiška, gospodinja, Tržič, 63 let; Lang Anton, upokojenec, Bistrica, 56 let; Kunaver Frančiška, gospodinja, Tržič, 98 let; Pirc Teodor, upokojenec, Bistrica, 79 let; Meglič Marija, gospodinja, Dolina, 83 let.

Poročeni v času od 5. do 20. marca 1953: Mali Janez, delavec, Sv. Ana in Golob Angela, perica, Sv. Ana; Bečan Anton, čevlj. pomočnik, Tržič in Leskovec Jožefa, tovarniška delavka, Tržič. — Cestitamo!

Kronika nesreč

Kamen je padel na glavo Francu Gabercu iz Sebenj in ga močno poškodoval.

Pri delu si je poškodoval levo roko Lučvik Gomboe s Slapa.

V levo koleno se je vsekjal Jernej Gabere iz Loma.

Pri smučanju si je zvil desno koleno in se poškodoval na levi nogi Mirko Hladnik.

V desno roko se je urezal pri cirkulariki Anton Štrasner.

Levi palec si je zlomila Marija Gašperlin.

Pri smučanju si je zvil levo nogo Vlado Zupan.

V gozdu je padel in si zlomil levo ključnico Stanko Nemeč.

Sod je padel na Janeza Bečana in mu poškodoval levo roko.

Pri izstopu iz vlaka je bila neprevidna Nada Feldin in si zvila desno nogo.

NAŠ ŠAH

Za zaključek sindikalnega moštvenega turnirja je šahovski klub organiziral individualno brzopotezno prvenstvo Tržiča.

Brzopotezni prvak Tržiča je postal Edo Roblek, ki je dosegel 12½ točk pred Štefetom z 11 točkami, na tretje mesto se je plasiral oficir JLA iz garnizije Križe Vidic, ki je osvojil 10½ točk, nato sledi kot četrta Mandeljc z 10 točkami, peto in šesto mesto si delita Smolej ter Hribar, ki imata po 8½ točk, na sedmo mesto se je plasiral oficir JLA iz garnizije Križe Bon, ki ima 7½ točk.

Turnirja se je udeležilo 15 igralcev.

KINO TRŽIČ

28.—29. marca: **Tretji človek.** Angleški film o podzemskem življenju poveljnega Dunaja: o sleparju Harryju Limeu (Orson Welles) ter njegovih pomagačih, ki prodajajo pokvarjen penicilin in s tem povzročajo smrt nešteti bolnikov. Harryjev nekdanji prijatelj, ameriški pisatelj Martins zločinca s pomočjo zavezniške policije po dolgotrajnem iskanju odkrije in ubije. Film je po zaslugi režiserja Carola Reeda in igralcev doživel po vsem svetu velik uspeh.

1.—2. aprila: **Nočni taksi.** Italijanski glasbeni film z arijami iz Donizettijevih in Leoncavallovih oper s tenoristom Beniaminom Giglijera v vlogi šoferja Nella Spadonija. Šofer Nello Spadoni ima velike ambicije: postal bi rad operni pevec. Ko se mu posreči, da odkrijejo njegov talent, se spre z impresarijem in njegovi načrti se podero. Ljubitelji melodioznih arij filma ne bodo zamudili.

4.—5. aprila: **Smoky.** Amer. barvni film za mladino po romanu mladinskega pisatelja Willyja Jamesa, pesnika divjega zapada, o divjem a prijaznem konju Smokiju. Otroci bodo uživali ob lepih pokrajinskih posnetkih in podobah lepih živali, dasi film režijsko in tehnično ne dosega »Las-syja« — Pred filmom poučni film »Zeleno zlato«.

8.—9. aprila: **Junak ceste.** Italijanski film o povojnih razmerah v Italiji z množico brezposelnih. Brezposelni Felice Manetti poskuša vse, da bi se izkopal iz mučnega položaja, a ker je pošten, se mu vsaka stvar ponesreči. Vse drugače spreten je njegov prijatelj Gaetano, ki ga rešuje iz škripcov. Feliceja igra znani komik Macario, ki zna dobro kratkočasiti in zabavati. Film bo imel brez dvoma mnogo obiskovalcev.

Mestna mehanična delavnica v Tržiču je spremenila naslov podjetja ter se sedaj imenuje »MEHANIKA«. Podjetje ima poleg popravilnice na Ljubljanski cesti 17, koder vam popravljajo vse vrste avtomobilov, motorjev in dvo-koles, tudi svojo delavnico za popravila vseh vrst radioaparátov, ojačevalcev, telefonskih internih naprav, avtomobilskih in motornih električnih naprav in vseh vrst naprav za šibki tok. Delavnica je na Glavnem trgu 15 ter sprejema v popravilo od 16. III. 1953 dalje. — Odprta je od 7. do 12. ure in popoldne od 14. do 17. ure. — Delavnica izvršuje tudi popravila garancijskih aparátov.

PRIPOROČA SE

»MEHANIKA«, TRŽIČ

Posredovanja

Parcelo v Križah, koncem vasi, v ravnini, 200 m od železniške postaje, prodam. Naslov v upravi.